

AZ O. M. IPARMŰVÉSZETI MŰZEUM ÉS ISKOLA KÖNYVTÁRA

IRTA SZÖNYI LÁSZLÓ DR.

AZ O. M. IPAR-
MŰVÉSZETI
MŰZEUM ÉS
ISKOLA
KÖNYVTÁRA

KÖNYVTÁR. Abból a kulturális munkából, amelyet a múzeum, az iskola és a társulat végez s az eredményekből, melyeket a magyar iparművészet általuk elért, bőven veszi ki részét a könyvtár is, világos bizonyosságául annak, hogy

a közönség érdekeit tartva szem előtt feladatát, rendeltetését mindenkor lelkiismeretesen teljesíteni igyekszik.

Könyvtárunk számos esetben kezdő iskolája az iparművészeti pályára készülő fiatalságnak, állandó tartózkodási helye a tanulni vágyó iskolai növendékeknek, kik tanulmányaik végétével is fenntartják az összeköttetést a könyvtárral, hogy ismereteiket, tudásukat bővítsék s segédeszközöket nyerjenek feladataik megoldásához. De látogatóink nemcsak az iskola növendékeiből kerülnek ki, hanem, mint az ezen lapban évenként megjelenő kimutatásból kitűnik, az érdeklődés hazánkban egyedülálló szakkönyvtárunk iránt a közönség szélesebb körében is évről-évre mélyebb gyökeret ver nemcsak a fővárosban, hanem a vidéken is.

Könyvtári statisztikánk szerint tíz év alatt nyolcvanezer látogató vette igénybe a könyvtárat s ez a szám egy szakkönyvtárnál tekintélyesnek mondható s a közönség mindinkább fokozódó érdeklődését igazolja az iparművészet irodalmi termékei iránt.

A könyvtár céljának, rendeltetésének megfelelően, mint szakkönyvtár főleg az iparművészet körébe vágó művekkel gyarapszik ugyan, de tekintettel vagyunk az iparművészettel rokon ágak fontosabb irodalmi termékeire is. A könyvtár jelenleg 9013 kötetben 4761 művet foglal magában. A könyvanyagról a katalógus ad kimerítő útbaigazítást. A külföld elsőrangú iparművészeti könyvtárainak tanulmányozása alapján s közönségünk igényeinek szemmel tartásával készült katalógusban a látogató 17 szakcsoportban és 78 alcsoportban stílusok, technikák, népek szerint tárgyalva találja a könyvanyagot, az idegennyelvű címek lefordításával, a mű rövid tartalmával, a századok megjelölésével, melyek az illető műben tárgyaltnak, a táblák és ábrák feltüntetésével, kimerítő név- és rendszámutatóval és tárgymutatóval. Unikumokkal könyvtárunk nem dicsekedhetik ugyan, de a ritkább, a könyvtárúsi forgalomba nem került művek egész sora jutott főleg ajándékozás útján a könyvtárba. Ezek között kiemelendők

elsősorban a kollektívok, mint Spitzer, Rothschild, Hoentschel, Yerkes műgyűjteményei, Pierpont Morgan miniatűr-kollekciója stb. Rézszint ritkaságuk, részint a belső és külső díszítés tekintetében figyelemreméltó művek: Heimbürger J. Pannoniens Bewohner in ihren volksthümlichen Trachten. Wien, 1820. Az ehhez tartozó atlasz 1816-ból való. — Szigeti Sámuel, magyar ötvös, eredeti tervrajzai a XVIII. század végéről és a XIX. század elejéről. — Kesler Sámuel. Patronenbuch. 1745-ből. — Szerelmey Miklós. Magyar hajdan és jelen. Pest, 1847. — Myskovszky Viktor. Bártfa műemlékei. Kézi rajzok. — Allgemeine Moden-Zeitung 1838–45. — New Modelbuch. Frankfurt a/M., 1583. Yciar Vizcayno J. Libro subtilissimo. Caragoca, 1564. Walter Crane képeskönyvei. Kínai és japán képeskönyvek. Flavigny. Livre d'heures (Trefort ajándéka). La céramique dans l'art Musulman stb.

A FÉNYKÉPGYŰJTEMÉNY. A könyvanyagon kívül egy igen becses, kb. 26.000 dbot magában foglaló fotografiai gyűjtemény áll a látogatók rendelkezésére. A fényképek kiállítások, utazások alkalmával készültek azzal a céllal, hogy a bel- és külföldön, nyilvános és magángyűjteményekben szétszórta magyar emlékek képei meglegyenek. Igen soknak a képe másutt nincs is meg, csak nálunk. A 400 tokban elhelyezett fényképek a könyvekhez hasonlóan szakok szerint vannak csoportosítva a következőképpen: C = Építészeti, D = Szobrászati, E = Festészeti, F = Ornamentika, G = Grafika, H = Textil, J = Agyagipar, K = Űveg, zománc és mozaik, L = Faipar, elefántcsont, legyezők és hangszerek, M = Könyvkötészet és bőripar, N = Fémművészet, O = Címerek, érmek és vésnök munkák. Ezen általános beosztáson belül a részletezés 37 alszakban és 340 csoportban tárgyak, stílusok, technikák, népek szerint történt. A magyar anyag itt épp úgy mint a könyvekénél külön ki van emelve. Az így csoportosított fényképek elsőrangú anyagot nyújtanak a tanulmányozóknak, mert valamennyi egy-egy művészi becses bírótárggyal ismertet meg. Fényképgyűjteményünk tetemes része a múzeumban rendezett kiállítások nevezetesebb darabjairól készült. Minthogy a kiállítások után a nagy fáradsággal összegyűjtött anyag tulajdonosaikhoz került vissza s a kiállításokból származó tanulságot csak a közvetlen szemlélő vonhatja le, a múzeum gondoskodott róla, hogy a kiállításoknak állandó nyoma maradjon s tanulságait az utókor számára megmentse fényképfelvételek által. A fiatalabb nemzedék pl. az

1882. évi könyvkiállítást vagy az 1884. évi ötvösműkiállítást csak hírből ismerné, ha nem készültek volna a kiállított jellegzetesebb darabokról fényképek, melyek bár távolról sem pótolják az eredetit, mégis mélyreható tanulságokat rejtenek magukban. De nemcsak a kiállítások alkalmával szaporodik gyűjteményünk, hanem a múzeum mindannyiszor gondoskodik legalább fényképfelvételről, mikor az eredeti műtárgyat nincs módjában meg-szeretni.

O) A grafikai gyűjtemény. Tülluépnók ezen cikk keretét, ha a gyűjtemény egészére csak futólagosan is kiterjeszkednénk. A könyvtár ismertetéséről lévén szó, a könyv külső és belső díszítését feltüntető grafikai szakot óhajtjuk röviden ismertetni, annál inkább, mert a múzeumi gyűjtemények ismertetését tárgyaló cikksorozatban a grafika még nem került tárgyalásra. A grafikus előtt ezen szakban egy egész kincseshánya nyílik meg, mely bő kiaknázásra kínálkozik. Az 1882-ik évi könyvkiállítás alkalmával készült Corvin-kódexek címlapjain, miniatűrökön, íráson, kódexlapokon, iniciáléken kívül, melyek a rég lezajlott nagyhatású kiállítást, bár nagyon is redukálva, ismét lelki szemünk elé varázsolják, az előzőképapirok, ex-librisek, könyvdíszek, vignetták, meghívók, céghirdetőtlábok, plakátok, játékkártyák bő és tanulságos anyagot nyújtanak a tanulmányozásra. A könyvdíszítésnek mindenkorra remekei maradnak a Vespasiano, Attavante és Gherardo híres miniatorok műhelyéből kikerült Corvin-kódexek, melyeknek mindegyikéből vannak jelesebb példányok gyűjteményünkben fényképben. A rendkívüli fénynyel és műfzléssel kiállított kéziratok földíszei a címlapok, melyek gazdag változatokban lombozatos díszíté-

ket, miniatűröket, géniusokat, madarakat, gyümölcsöket, virágokat, medaillonokat, építészeti motívumokat stb. tüntetnek fel Mátyás címerével. A címlapokon kívül becses anyagot nyújtanak néhány kódex belső illusztrációi és a díszesebben kiállított kódexek utolsó lapjának arabeszk díszítésű emblémája, mely a könyv tartalmát foglalja magában. Igen ta-

Vignetta az O. M. Iparművészeti Múzeum gyűjteményéből.

Vignette aus der Sammlung des ung. Landeskunstgewerbemuseums.

nulságos a fényképeknek az a csoportja, amely Magyarország régi nyomtatványok díszítését tünteti fel. Ez az anyag a hazai nyomdászat történetébe, technikai fejlődésébe enged bepillantást. Megismerkedünk a budai, brassói, sárvári, kolozsvári, debreczeni, várad, gyulafehérvári, szebeni, pápai bártfai, nagyszombati, pozsonyi, németújvári, kassai, lőcsei, sárospataki stb. nyomda termékeinek különböző időből való címlapjainak díszítésével, betűtípusaival, fejléceivel, vignettáival, nyomdacímereivel s ezáltal bő anyagot nyerünk az összehasonlításra, a hazai nyomdászat fejlődésmenetére, a különféle irányok, ízlések megismerésére abból az időből, mikor a kézfestés helyébe a gépi munka lép. A címlapok ábrázolásai legtöbbször a könyv tartalmával vannak vonatkozásban. A vonalas díszeken kívül sűrűn találkozunk alakokkal, jelenetekkel. Amilyen változatosságot találunk a címlapok ábrázolásaiban, épp oly nagy variációkban jelennek meg az iniciálék, betűk, fejlécek, vignetták és nyomdacímerek. A metszeteknek nagy része itthon készült, készítőik többnyire mesteremberek, kik külön foglalkozásként űzték a metszést.

Amennyi inspirációt a grafikusok találnak a könyv belső díszítését tartalmazó G jelzésű tokokban, épp oly haszonnal szemlélhetik a könyvkötők a könyvkötészetet magában foglaló M szakjellel ellátott fényképcsoportot. Nagyjában a könyvkötészet története tárul a néző szemé elé, ha ezt az anyagot tanulmányozza. A könyvkötészet első korszakának, a bizancinak, elefántcsontmetszetekkel, ötvösmunkákkal és drágakövekkel díszített darabjaitól a modern könyvkötészet jelesebb példányáig gazdag anyag áll a kutató rendelkezésére.

Különösen a magyar anyag, mely a magyar könyvkötészet multját állítja elé, érdemel behatódabb figyelmet. A magyar városok közül a mult századokban a könyvkötői ipar terén Kolozsvár, Gyulafehérvár, Debreczen, Nagyvár, Sárospatak, Nagyszombat és Pozsony szereztek érdemeket. A könyvtáblák díszítése tekintetében általában két irány uralkodott Európában s így hazánkban is:

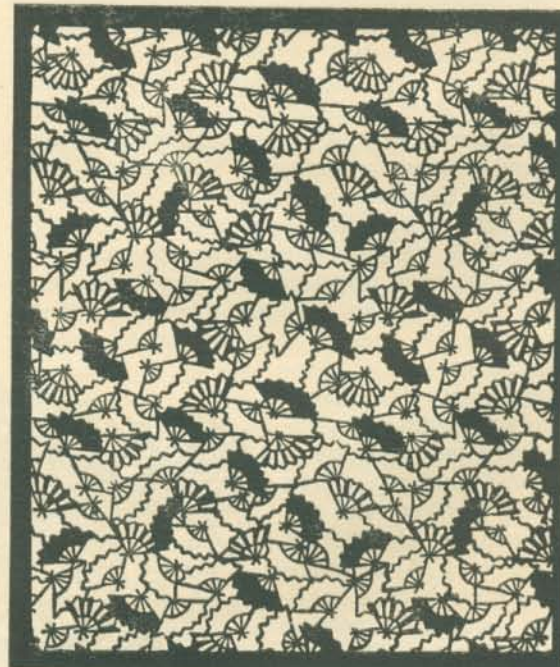
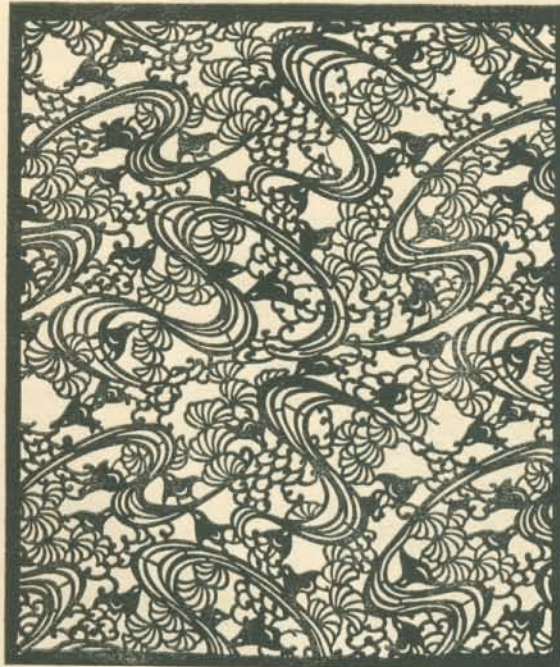
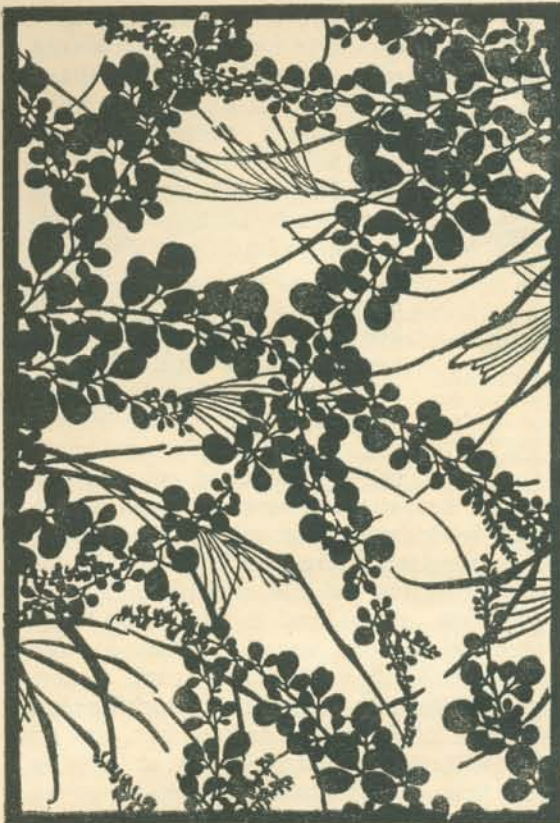
Vignetta az O. M. Iparművészeti Múzeum gyűjteményéből.

Vignette aus der Sammlung des ung. Landeskunstgewerbemuseums.

AZ O. M. IPARMŰVÉSZETI MŰZEUM ÉS ISKOLA KÖNYVTÁRA

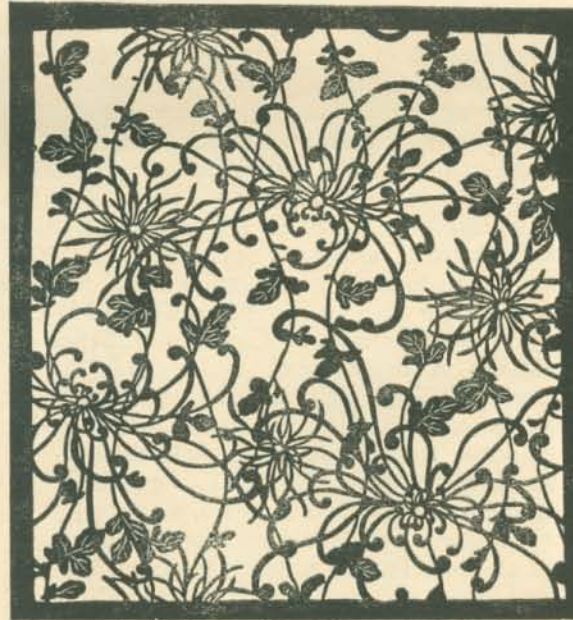
AZ IPAR-
MŰVÉSZETI
MÚZEUM
GYŰJTE-
MÉNYE

AZ IPAR-
MŰVÉSZETI
MŰZEUM
GYŰJTE-
MÉNYE

Japán sablonok az Iparművészeti Múzeum gyűjteményéből.

Japanische Schablonen aus der Sammlung des ungarischen
Landeskunstgewerbemuseums.

Vágó Dezsóné silhouettje az
O. M. Iparművészeti Társulat
karácsonyi vásárából.

M. Vágó: Silhouette.

a katolikus és a protestáns, más szóval a fényesen kiállított és az egyszerű. A katolikus városokban az előbbivel, a protestáns városokban az utóbbi iránnyal találkozunk. Valamennyi kötésnél azonban konstatálhatjuk, hogy ennél régebb, annál tökéletesebb. Ennek okát az idegen, többnyire német, iparhagyomány gyöngyülésében kereshetjük s abban, hogy a reformáció befejezése után a könyvnek megbecsültetése is alábbszállott.

A grafikai szaknak egy jelentékeny alcsoportját képezi a kb. 4000 drb.-ból álló ex-libris-gyűjteményünk. A gyűjtés terén természetesen csak bizonyos határig mehetünk, a fősúlyt nem az anyag mennyiségére, hanem minőségére fektetjük. Nemcsak a külföldön, hanem nálunk is az ex-libris iránt megnyilatkozó érdeklődés óriási módon fokozódott az utóbbi években. A külföldön egyesületek, folyóiratok alakultak, kiállításokat rendeznek az ex-libris gyűjtői, kedvelői. Nálunk az Iparművészeti Múzeum rendezte az első ex-libris-kiállítást 1903-ban, ezt követte 1906-ban a Gyermekvédő liga kiállítása a múzeumban s 1913-ban a Szent György Céh ex-libris-kiállítása. Mindezen kiállítások impulzust adtak az ex-libris iránti érdeklődés fokozására, megkedveltetésére. Gordon Craig, a legjobb angol ex-librisek tervezőinek egyike, az ex-libris kellékeiről azt mondja, hogy az ex-libris legyen szerény egyszerű kis dísz, mely a tulajdonjogot juttassa kifejezésre. Eszerint az ex-librisnek kettős célja van, díszítse és jelezze a tulajdonjogot. A tulajdonjog jelzésére legalkalmasabbnak mutatkozott a címer, mely nemcsak a múltban, hanem most is igen kedvelt motívumul szolgál, mert legpregnansabban fejezi ki a tulajdonjogot. A címeres ex-librisek mellett kedvelik

azokat a motívumokat, melyek a tulajdonos foglalkozására, kedvteléseire vonatkoznak, emblémákat, allegóriákat, devizákat stb. Ex-librisek tervezésével már a múltban a festő- és grafikusművészek jelesebbjei foglalkoztak, mint Albrecht Dürer, Jost Amman, Lucas Cranach, Hans Sebald Behám s mások s kedvenc foglalkozását képezi ma is a neves művészek egész sorozatának. Walter Crane, Gordon Craig, Beardsley, Bayros, Rassenfossé, Petersen, Simdström, Orlik, Ade, W. Geiger, Gradl, Sattler, Volkert, Botlik, Hegedűs, Udvary, Vesztroczky stb. foglalkoztak és foglalkoznak ex-librisek tervezésével. Az egyes korok, az egyes művészek fölfogása, művészi iránya, ízlése mind visszatükröződik az ex-libriseken. Gyűjteményünkben az ex-libris-rajzolók kiválóbbjai vannak képviselve és országok s tervezők szerint csoportosítva. Az ex-libriseken nyomon követhetjük a grafikai technikák fejlődését is. A legrégebb ex-librisek technikája a fametszet, ezt követik a rézmetszet, a rézkarc, acél-, linoleummetszet, a kőrajz, üvegkarc, fényképészeti eljárások.

A grafikai csoportnak említésreméltó alcsoportját képezi a közel 700 darabból álló, legnagyobb részét régi, különböző mintájú, különböző technikával készült előképpapir-gyűjteményünk. Az előképpapírok fellépése a XVII. század közepére esik. Kezdetben mintájuk és kiállításuk primitív, egyszínű volt. Készítőik maguk a könyvkötők voltak a kézzel, fésűvel, kefével állították elő azokat. Ezek az úgynevezett felhőspapírok. A vászonnyomás és a papirostopéták fejlődésével gazdagabb változatban lépnek fel az előképpapírok s a felhős mintájút csak egyszerűbb könyveknél használták, de már nem egy, hanem több színben. Ezekhez csatlakozott a márványpapíros, mely a márvány és gránit mintáit utánozta, sokszor fantasztikus képeket is tüntettek fel.

A grafikai csoportnak említésreméltó alcsoportját képezi a közel 700 darabból álló, legnagyobb részét régi, különböző mintájú, különböző technikával készült előképpapir-gyűjteményünk. Az előképpapírok fellépése a XVII. század közepére esik. Kezdetben mintájuk és kiállításuk primitív, egyszínű volt. Készítőik maguk a könyvkötők voltak a kézzel, fésűvel, kefével állították elő azokat. Ezek az úgynevezett felhőspapírok. A vászonnyomás és a papirostopéták fejlődésével gazdagabb változatban lépnek fel az előképpapírok s a felhős mintájút csak egyszerűbb könyveknél használták, de már nem egy, hanem több színben. Ezekhez csatlakozott a márványpapíros, mely a márvány és gránit mintáit utánozta, sokszor fantasztikus képeket is tüntettek fel.

Vágó Dezsóné silhouettje az
O. M. Iparművészeti Társulat
karácsonyi vásárából.

M. Vágó: Silhouette.

A XIX. század elején az empire-rel nagy változás áll be az ízlés rovására, mely csak a hatvanas években ér véget, amikor a régi stílusminták új életre támadtak. A síkmintáknak a gót és a reneszánsz szövetek szolgáltak alapul, ezeket vették mintául, ezeket utánozták. Ezek a brokát-papírosok, melyek a harmonikus színezés és a kivitel finomsága által tűntek ki. De a túlhajtásnak ezen a téren is megvoltak a hátrányos következményei. A célnak meg nem felelő, többnyire színtelen minták kezdik teljesen nélkülözni az előzőképpapírok jellegét. Az újabb időben ismét új, egészségesebb irány kezd tért hódítani. Nevezetes művészek foglalkoznak az előzőképpapírok tervezésével s mintát nyújtanak a célnak megfelelő előzőképpapírok készítésére pl. Otto Hupp, Walter Crane stb. A jól tervezett előzőképpapírok kellékei: 1. hogy díszítsen; 2. átmenetet képezzen a könyv külső kiállításától a belső kiállításához; 3. hogy a könyvet, miután azon a helyen, ahol az előzőképpapíros alkalmaztatik, leginkább van kitéve a bepiszkolódásnak, védje. Az első cél, vagyis a díszítés azáltal érhető el, ha a minták jól vannak megválasztva, a szemnek kellemes vonalakat tüntetnek fel s a könyv formájához alkalmazkodnak; ha a színezés nem kírívó, mert az előzőképpapírosnak alkalmazkodnia kell a könyv fedeléhez és a könyv belsejéhez. A második cél pedig megkívánja, hogy az előzőképpapíros harmonikus legyen a könyvfedél színével és alakjával, valamint a könyv fehér lapjával és fekete betűivel. A harmadik célt eléri anyagának erőssége és simasága, valamint sötétebb és nem egyenletes színezés által. Mindezek érvényesülnek újabbban a tervezők legtöbbjénél s így ezen a téren is a legjobb reményekkel nézhetünk a jövő elé.

A könyvtár gyűjteményeihez tartozik a 300 darabot kitevő, elsőrangú mesterektől tervezett plakátgyűjtemény. Az Iparművészeti Múzeum

Vágó Dezsőné silhouettje az O. M. Iparművészeti Társulat karácsonyi vásárából.

M. Vágó: Silhouette.

1897. évi tavaszi nemzetközi kiállításán a külföldi jelesebb plakátok mellett magyar plakátok is képviselve voltak, de ezek minőség és mennyiség dolgában messze mögötte maradtak a külföldieknek. Az azóta lefolyt idő alatt ezen a téren öröndetes javulás állott be, különösen mióta nevezetesebb művészeink is terveznek plakátokat s szem előtt tartják a külföld jó mintáit. A plakát, mely az üzleti reklámon kívül a közönség ízlésének nemesítését is hivatva van előmozdítani, bizonyos kellékekkel kell hogy fel legyen ruházva, hogy célját, rendeltetését elérje, s ezeket a tervezőnek is szem előtt kell tartani. A plakátnak nagynak, kevés és élénk színűnek kell lennie, hogy messziről feltűnő legyen. Nem szabad apró alakokkal túlhalmozni; az írásnak, mint a plakát főrészének, messziről olvashatónak s lehetőleg rövidnek s végül hatásosnak, szépnek kell lennie, hogy gyönyörködtesse a közönséget, hogy azt önkéntelenül hívja fel az olvasásra, beszéljen a közönséghez. Mindezen kellékeket megtaláljuk plakátgyűjteményünkben, melyben a plakátművészet kiválóbb mesterei vannak képviselve s nemzetek szerint csoportosítva. A franciák közül Jules Chéret, Georges de Feure, Albert Guillaume, Henri de Toulouse Lautrec, Georges Meunier, Alexander Jules Grün, Eugène Grasset, Theophile Steinlen, Alphons Moucha; a németek közül Otto Fischer, Emil Orlik, Thomas Theodor Heine, Hans Unger, Julius Diez, Franz Stuck; a belgák közül Emile Berchmans, G. M. Stevens, Privat-Livemont, Victor Mignot, Armand Rassenfosse; az angolok közül Dudley Hardy, Greiffenhagen, John Hassal, Bushel; az osztrákok közül Heinrich Lefler, Kolo Moser, H. Schliessmann; az olaszok közül

Vágó Dezsőné silhouettje az O. M. Iparművészeti Társulat karácsonyi vásárából.

M. Vágó: Silhouette.

AZ O. M. IPARMŰVÉSZETI MŰZEUUM ÉS ISKOLA KÖNYVTÁRA

Angol sablonok az Iparművészeti Múzeum gyűjteményéből. Hugo W. Kochtól.

Englische Schablonen aus der Sammlung des ung. Landeskunstgewerbemuseums.

Dullio Cambellotti; az amerikaiak közül Louis J. Rhead; a magyarok közül Faragó József, Kriesch Aladár, Rippl Rónai József, Vaszary János, Dudits Andor, Pap Henrik, Vesztróczy Manó, Horti Pál, Honti Nándor, Hegedűs László, Helbing Ferenc, Biró Mihály szerepelnek gyűjteményünkben. Mind olyan művészek, kiknek java működésével más téren találkozunk.

Egyéb gyűjtemények. A könyvtár gyűjteményeinek egy figyelemreméltó csoportjában vannak a japán papirsablonok és az eredeti kézrajzok. Japán sablongyűjteményünk a budai Goldberger cég révén került a könyvtárba. A japán türelemnek és kézügyességnek ezen utánozhatatlan termékei a legváltozatosabb formákat tüntetik fel. A geometriai motívumokon és a stílizált virágokon kívül a naturalisztikusan kezelt virágokat és állatokat vagy ezeknek részeit alkalmazták síkdíszítésül a legfinomabb kivitelben. Különös komplikáltságot mutatnak azok a minták, melyeknél többféle sablont alkalmaztak. Hogy a vékony, finoman kivágott mintákat merevebbé tegyék, hajszálhálót alkalmaztak háttérül. Ezeket a sablonokat szövetek festésére használták. A mintát a papirosba éles eszközzel, kés segítségével vágták ki. Előállításmódja egyébként egyezik a fametszetek technikájával.

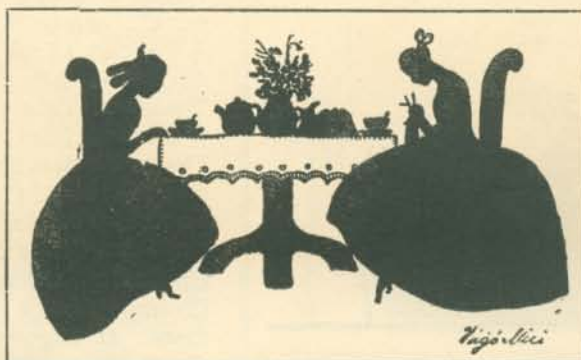
Kézirajzgyűjteményünk jelesebb külföldi és hazai művészek által rajzolt és részben festett különféle iparművészeti tárgyak és tervezetek ábrázolását mutatja be. A külföldi művészek közül szerepel

Walter Crane, Hugo W. Koch, az 1898-ik évi angol nemzeti versenyen „National Competition” díjjal kitüntetett növendékeinek egy része különböző iparművészeti tervekkel és rajzokkal. Ezekon kívül van egy kollekciónk gyönyörűen kolorizált, külföldi mesterektől származó eredeti iniciálékból és japán kézirajzokból.

A hazai művészek közül képviselve van gyűjteményünkben egy képsorozattal Krieger Béla, kinek kiváló tervezői képességét az iparművészet több ága terén a külföld is elismerte és méltányolta. Kívülre szerepelnek még Myskovszky Victor, Richter A., Ágotha, Horti Pál, Nagy Lázár, Uhl Sándor, Abt Sándor, Benczur Gyula, Feszty Árpád, Dörre Tivadar, Hány Gyula, Tornai Gyula, Székely Árpád, Vágó Pál, Rákóczy Á. és Stefanus. A két utóbbi finoman rajzolt és festett címerekkel tűnik ki.

A könyvtár gyűjteményeihez tartozik végül még kb. 500 eredeti, többnyire magyar vonatkozású fénykép negatívja és 820 vetítésre szolgáló diapozitív.

A könyvtári anyag labirintusában a látogató a tárgymutatók segítségével könnyen eligazodhatik. A könyvtár sohasem ragaszkodott a paragrafusok holt betűihez, mindig és mindenben a közönség érdekei lebegtek szemé előtt, s elvül vallotta és vallja, hogy senki a könyvtárat el ne hagyja, legyen bár mily speciális teljesíthető kívánsága, míg az kielégítést nem nyert.

Vágó Dezsőné silhouettje az O. M. Iparművészeti Társulat karácsonyi vásárából.

M. Vágó: Silhouette.

28

29

30

31

32

VOIT ERVIN,
MÜLLER
VIKTÓRIA

33

28—32. Szemelvények Voit Ervin tanárnak, a székesfővárosi iparrajziskola nőruhaszabászati osztálya vezetőjének ruhavázlataiból. — 33. Müller Viktória: Varrott csipkék.

28—32. Prof. E. Voit, Leiter der Abteilung für Frauenkleider der Gewerbezeichenschule, Budapest: Kostümskizzen. — 33. V. Müller: Genähte Spitzen.

29

VOIT ERVIN

34

35

VOIT ERVIN

36

37

36—37. Szemelvények Voit Ervin tanárnak, a székesfővárosi iparrajziskola nőruhaszabászatí osztálya vezetőjének ruhavázlatából.

36—37. Prof. E. Voit, Leiter der Abteilung für Frauenkleider der Gewerbezeichenschule, Budapest: Kostümskizzen.

WALLISCH
GY.
RÁPOLTI
LAJOS

38

39

32

Egyházi fadaragványok. 38. Wallisch Gy. Pietà, Fadaragvány. — 39. Rápolti Lajos: Sírban fekvő Krisztus. Fadaragvány. A Nemzeti Szalon kiállításából.

Kirchliche Holzschnitzereien. 38. G. Wallisch: Pietà. Holzplastik. — 39. L. Rápolti: Christus im Grabe. Holzplastik.

40

41

BARWIG

Egyházi fadaragványok, 40—41. Barwig; Betlehem a tullni plébániatemplomban, Színezett fadaragvány.

Kirchliche Holzschnitzereien. 40—41. Fr. Barwig; Bethlehem in der Tullner Pfarrkirche. Farbige Holzplastik.

KOVÁCS PÁL
ÉS
DANKÓ ÖDÖN,
ADA DEZSŐ
ÉS
ALBACHÁRY
LÁSZLÓ

42

43

46

44

45

Háborúra vonatkozó emléktárgyakra hirdetett pályázat. 42., 43. és 45. Kovács Pál és Dankó Ödön megvásárolt és 44. 200 kor. pályadíjjal jutalmazott pályaművei. — 46. Ada Dezső és Albacháry László 100 kor. díjjal jutalmazott pályaműve.

Konkurrenz für Entwürfe von mit dem Krieg in Bezug stehenden Kunstgegenstände.

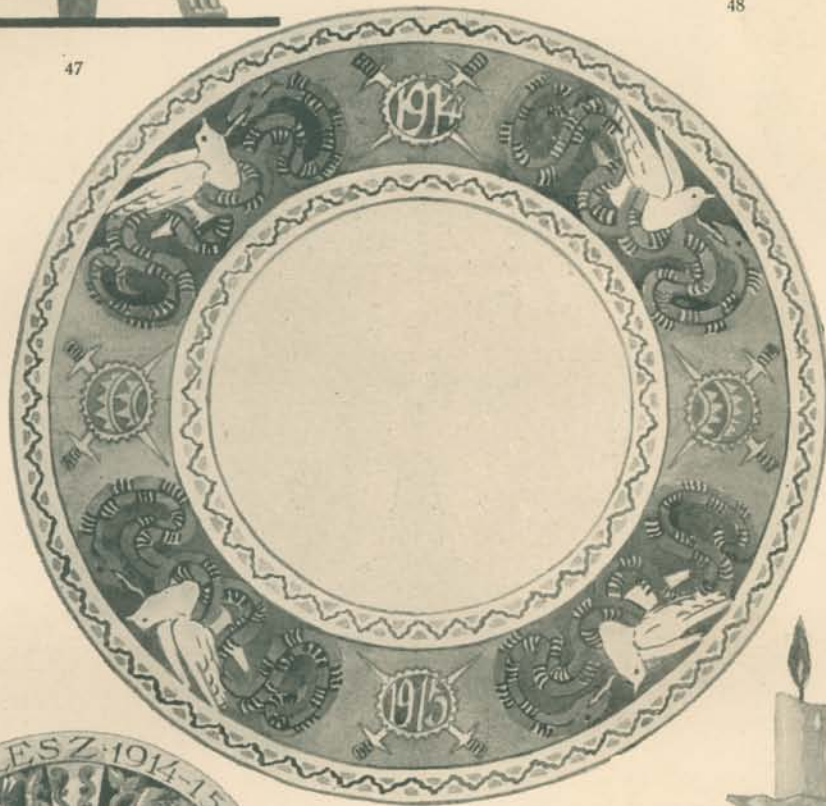

47

48

PETHELY
GYULA ÉS
IRSAI ENDRE,
JAKÓ GÉZA

51

49

50

Háborúra vonatkozó emléktárgyakra hirdetett pályázat. Pethely Gyula és Irsai Endre: 47., 48. és 50., megvásárolt pályaművek. — 49. 200 koronás díjjal jutalmazott mű. — 51. Jakó Géza: 100 koronás díjjal jutalmazott mű.

Konkurrenz für Entwürfe von mit dem Krieg in Bezug stehenden Kunstgegenstände. 47., 48., u. 50. J. Pethely und E. Irsai: Angekaufte Projekte. — 49. Preis 200 K. — 51. G. Jakó: Preis 100 K.

GRÁBER
MARGIT,
TÓTH GYULA,
KOVÁCS ÉS
DANKÓ

52

53

54

55

56

57

60

58

59

52—55. Gráber Margit: Festett lívegmozai, készítette: Bosnyák és Várna. — 56—59. Tóth Gyula: Játékkatonák fából. Tervezetek. — 60. Kovács P. és Dankó Ödön: Majolika emléksereg.

52—55. M. Gráber: Gemalte Glasmosaikbilder, Ausführung: Bosnyák und Várna. — 56—59. J. Tóth: Entwürfe für Spielsoldaten aus Holz. — 60. P. Kovács und E. Dankó: Gedenkbecher aus Majolika.